

Bir Meslek Eğitim Merkezi Üçüncü Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Sağlık Hizmeti Kullanım Durumlarının Saptanması

Utku Kırılmaz*, Deniz Çankaya*, Özdemir Özdemir*, Joida Madani*, Gereltuya Choiijlav*, Serkan Akbulut*, Dilek Aslan*

*Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD, Ankara

Giriş: Dünyada yaşayan her beş kişiden birinin adolesan yaş grubunda olduğu ve bugün dünyada 1.2 milyar adolesan yaşadığı bilinmektedir. Adolesanların %85'i gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadırlar. Yapılan çalışmalar adolesanların diğer yaş gruplarına göre sağlık hizmetlerinden daha az yararlandıklarını göstermektedir.

Amaç: Bu çalışmada, Ankara'da bir "Meslek Eğitim Merkezi (MEM)"nde üçüncü sınıfta okuyan 186 öğrencinin sağlık hizmetlerini kullanma durumlarının saptanması amaçlanmıştır (katılma yüzdesi=87.1).

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 18.4 (ss±0.9)'dür. Öğrencilerin profesyonel olarak çalışmaya başlamadan önce sağlık kontrolünden geçme sıklığı %22.2, çalışmaya başladıktan sonra ise %21.1'dir. Katılımcılar son hastalandıklarında %42'si aile büyüklerinin tecrübelerine göre hareket etmiştir. Sağlık kurumuna başvuranların yüzdesi 27.2, eczacının tavsiye ettiği ilacı kullananların yüzdesi ise 14.8 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin son hastalandıklarında sağlık kurumuna başvuranların %32'si SSK hastanelerine başvurmuştur. Sağlık ocağına başvuranlar ise %11.4 olmuştur. Bu çalışmada kontrol amaçlı sağlık hizmeti kullanımı da değerlendirilmiştir. Katılımcıların % 58.4'ü son 6 ay içinde hasta olmadığı halde sağlık hizmeti aldıklarını ifade etmiştir. Sağlık hizmeti kullanımındaki ilk sırayı % 27.0 ile diş muayenesi ve kontrolü almıştır.

Sonuç ve öneriler: Bu yapılan niceliksel çalışmayla sağlık hizmeti kullanım düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Sağlık hizmetleri kullanım düzeyinin düşüklüğünün altında yatan nedenleri saptamaya yönelik niteliksel çalışmaların (odak grup çalışmaları, vb.) yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çalışan adolesan, Sağlık hizmeti kullanımı

Health Service Utilization of the Third Grade Students at an Occupational Training Center

Introduction: Nowadays, there are about 1.2 billion around adolescents living the world and one out of five people is known to be at this age group. Almost 85% of adolescents live in developing countries. It is stated that adolescents utilize health services less than the other age groups do.

Objective: In this study, utilization of health services of 186 third grade students at an Occupational Training Center (OTC) was evaluated (participation rate=87.1%).

Findings: The mean age of the students was 18.4 (sd±0.9). Frequency of utilization of check-up services before they started to work professionally was 22.2% whereas it was 21.1% afterwards. Forty-two percent of the participants were influenced by the experiences of elder family members when they were ill for the last time. The percent of attendance to a health institution was 27.2, whereas the pharmacy attendance was 14.8%. The percent of attendance to a "Social Insurance Organization Hospital" was 32% and the primary health care unit utilization was found to be 11.4%. In this study, the usage of check-up services for routine controls was also assessed. 58.4% of the participants stated that they had utilized health services although they did not have any illness in the last six months. Use of dental services was found to be in the first rank (27.0%).

Conclusion and recommendations: In this quantitative research, the frequency of health service utilization was thought to be low. Qualitative studies (eg. focus group discussions) are recommended to be carried out to investigate the underlying factors of low usage.

Key Words: Working adolescent, Health service utilization

Kişilerin ve toplumların sağlıklarını koruması, hastalandıklarında tedavilerinin yapılması, tam olarak iyileşmeyip sakat kalanların başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmelerinin sağlanması ve toplumların sağlık düzeylerinin yükseltilmesi için yapılan planlı çalışmaların bütünü "sağlık hizmetleri" olarak adlandırılmaktadır. Bu hizmetler "Koruyucu Sağlık Hizmetleri, İyileştirici Sağlık Hizmetleri ve Rehabilitasyon Hizmetleri" olarak üç temel başlığı içermektedir.¹

Türkiye'deki sağlık hizmetlerinin temelini birinci basamak sağlık kurumlarında (sağlık ocaklarında) verilmeye çalışılan bireye ve çevreye yönelik sağlık hizmetleri oluşturmaktadır. Bu hizmetler, "Temel Sağlık Hizmetleri (TSH)" yaklaşımı ile de uyum sağlamaktadır. Ülkemizde TSH'nın verildiği başlıca sağlık kurumları sağlık ocaklarıdır. Bu hizmetler ekip anlayışı içinde kademeli hasta sevkinin işletilmesiyle süreklilik içerisinde verilmektedir. Hizmet modeli o ülkenin toplumuna, bireylere ve de diğer koşullara uygun olmalıdır. Bu hizmetlerin toplumun en uzak ve ufak birimlerine dahi ulaşması gerekmektedir.¹ Sağlık hizmetlerinin herkese eşit ve kolay ulaşılabilir şekilde sunulabilmesi için temel görev, sorumluluk ve denetimin devlete ait olması uygundur.

Adolesan yaş grubu, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10-19 yaş grubu olarak tanımlanmaktadır.² Dünyada yaşayan her beş kişiden birinin adolesan grupta olduğu ve bugün dünyada 1.2 milyar adolesan yaşadığı bilinmektedir. Adolesanların %85'i gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadırlar. Her yıl 1.7 milyon adolesan kaza, intihar, şiddet, gebelik komplikasyonları ve önlenemeyen ve tedavi edilemeyen hastalıklara bağlı olarak yaşamlarını kaybetmektedirler. Çoğu toplumdaki sosyal ve cinsel değişikliklerden dolayı istenmeyen gebelikler, HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar, sigara ve alkol kullanımı gibi sorunlarla bu yaş gruplarının daha çok karşılaştığı bilinmektedir. Bütün bu nedenlere bağlı olarak adolesanlar artık dünya gündeminde önemli bir risk grubu olarak algılanmaktadırlar. Dünya Sağlık Asamblesi'nin 1989 yılında yayınlanan teknik raporunda bu yaş grubu özel olarak ele alınmıştır.³

Yapılan çalışmalar adolesanların diğer yaş gruplarına göre sağlık hizmetlerinden daha az yararlandıklarını göstermektedir.⁴ Sağlık hizmeti sunan kurumlardan alınan bilgilere göre adolesanların morbidite hızlarının düşük olması bu yaş grubunun sağlık kurumlarını kullanma durumlarını azalttığını düşündürmektedir.

Türkiye'de sağlık güvencesine sahip olma yüzdesi 80'lerin üzerindedir.⁵ Adolesan yaş grubu, sağlık güvencesi açısından çoğunlukla ailelerine bağımlıdır; bu nedenle onların sağlık güvencesine sahip olma boyutu, Türkiye ortalama değerine yakın olduğu ifade edilebilir. Ülke çapında 1992 yılında yapılan "Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı" araştırmasına göre herhangi bir sağlık kurumuna kişi başına ortalama başvuru sayısı 10-14 yaş grubu için 1.2 olarak hesaplanmıştır. Bu değer Türkiye geneli için hesaplanan değerden (2.44) çok daha düşüktür.⁶

Çalışan adolesanların sağlık hizmeti kullanma durumlarını araştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Gölbaşı ilçesinde çırak olarak çalışan gençlerin tamamı sigortalı olup işe giriş muayenesi yaptıranların toplam içindeki payı %26.9; düzenli muayene yaptıranların yüzdesi ise 4.5 olarak bulunmuştur. Çırakların %22.4'ü en az bir kez iş kazası geçirmiştir ve katılımcıların %77.6'sı günde sekiz saatten fazla çalışmaktadır. İşyerlerinin %23.9'unda kazalara karşı hiç bir önlem alınmamıştır.⁷

Bu çalışmada, Ankara'da bir "Meslek Eğitim Merkezi (MEM)"nde üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin sağlık hizmetlerini kullanma durumlarının saptanması ve hizmet kullanma durumları ile bazı değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi (sosyo-demografik özellikler, hangi bölümde öğrenci olduğu, aile tipi, iş kazası geçirme durumu, vb) amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, kesitsel tipte bir çalışmadır. Araştırmaya Ankara'da bir "Mesleki Eğitim Merkezi (MEM)"nde eğitim alan üçüncü sınıfta okuyan 186 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Üçüncü sınıf öğrencileri altı değişik sınıfta okumaktadırlar (Mobilya, Döşeme, Berber, Motor, Elektrik, Aliminyum). Evrenin tamamına ulaşılması planlanmış olup herhangi bir örneklem seçilmemiştir. Katılma yüzdesi (% 87.1)'dir.

Araştırma verileri 5-10 Nisan 2004 tarihleri arasında "gözlem altında" anket yöntemiyle toplanmıştır.

Araştırma verileri SPSS 11.0 istatistiksel yazılımı kullanılarak girilmiştir. Veri değerlendirilmesi ki-kare analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Ankara'da MEM'de eğitim gören öğrencilerin yaşları 16 – 21 arasında değişmektedir ve öğrencilerin yaş ortalaması

Bir Meslek Eğitim Merkezi Üçüncü Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Sağlık Hizmeti Kullanım Durumlarının Saptanması

#

18.4 (±0.9)'dur. Öğrencilerin % 9.9'unun sağlık güvencesi yoktur ve sağlık güvencesi olanlar incelendiğinde SSK'lı olan öğrenciler % 71.6 ile çoğunluktadır. Araştırmaya katılanların aile yapıları incelendiğinde % 84.0'nın ailesi çekirdek ailedir. Katılımcıların %53.1 ortaokul mezunu olup % 23.5 i lise veya dengi bir okulu terk ederek sağlık eğitim merkezine gelmiştir. Öğrencilerin % 17.3 ü ilkököl mezunu olup meslek eğitim merkezine kabul edilmiştir (Tablo I).

Tablo I. Öğrencilerin sosyo- demografik bazı özellikleri (MEM, Nisan 2004)

Özellik	Sayı	%
Yaş		
<18	76	48.1
18	61	38.6
>18	21	13.3
Toplam	158	100.0
<i>Ortalama (±ss)</i>	18.4 (±0.9)	
<i>Ortanca</i>	18	
<i>Min-max</i>	16-21	
Öğrenim durumu		
İlkokul mezunu	28	17.3
Ortaokul mezunu	86	53.1
İlköğretim terk	6	3.7
Lise veya dengi okul terk	38	23.5
Lise veya dengi okul mezunu	2	1.2
Açık öğretim	2	1.2
Toplam	162	100.0
Aile tipi		
Çekirdek	136	85.5
geniş	14	8.8
Parçalanmış	2	1.3
Diğer*	7	4.4
Toplam	159	100.0
Sosyal güvence durumu		
Yok	16	9.9
Emekli Sandığı	7	4.3
SSK	116	71.6
Bağ-Kur	12	7.4
Yeşil kart	6	3.7
Özel	5	3.1
Toplam	162	100.0

*Arkadaşla birlikte yaşama, yalnız yaşama, ıslahevi

Araştırmaya katılan öğrencilerin %39.0'ı 13 ile 36 ay arasında %34.2'si ise 36 ile 60 ay arasında iş yaşamında olduklarını belirtmişlerdir.

Üçüncü sınıf öğrencilerinin sağlık kontrolünden geçme durumunun çalışmaya başlamadan önce %22.2; çalışmaya başladıktan sonra ise %21.1 olduğu saptanmıştır. Çalışmaya başladıktan sonra başvuru sağlık kurumları incelenmiştir. Öğrencilerin %31.0'ı SSK hastanesine, %22.6'sı devlet hastanelerine, %20.7'si ise özel muayene ve polikliniklere başvurmuştur (Tablo II).

Tablo II. Öğrencilerin sağlık kontrolünden geçme durumu ve gittikleri sağlık kurumları (MEM, Nisan 2004)

Özellik	Sayı	%
Çalışmaya başlamadan önce sağlık kontrolü		
Hayır	126	77.8
Evet	36	22.2
Toplam	162	100.0
Çalışmaya başladıktan sonra sağlık kontrolü		
Hayır	127	78.9
Evet	34	21.1
Toplam	161	100.0
Çalışmaya başladıktan sonra başvuru sağlık kurumları*		
SSK	9	31.0
Devlet hastanesi	8	27.6
Özel muayene, hastane, plk	6	20.7
Üniversite hastanesi	4	13.8
Herhangi bir sağlık ocağı	2	6.9
Toplam	29	100.0

*Beş kişi nereye başvurduğunu belirtmemiştir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin %12.4'ü kronik bir hastalığı olduğunu belirtmiştir. En çok görülen kronik hastalık ise %30.0 ile solunum yolu hastalıklarıdır (Tablo III).

Tablo III. Öğrencilerin kendi ifadelerine göre kronik bir hastalık olma durumları (MEM, Nisan 2004)

Hastalık	Sayı	%
Yok	141	87.6
Var	20	12.4
Solunum sistemi	6	30.0
Sinir sistemi	2	10.0
Üriner sistem	4	20.0
KBB	3	15.0
Psikiyatri	2	10.0
Cilt hastalıkları	3	15.0
Toplam	161	100.0

Son üç ay içinde öğrencilerin %27.7'si herhangi bir nedenle sağlık kurumuna başvurmuştur. Başvurma nedenleri içinde en sık yüzdeyi (42.9) solunum sistemi hastalıkları almıştır (Tablo IV).

Ankara'da bir Anadolu Lisesi'nde orta üç ve lise birinci sınıf öğrencileri arasında yapılan bir çalışmada sağlık yakınması olan adolesanların yaklaşık yarısı sağlık hizmetlerinden yararlanmıştı. Öğrencilerin üçüncü basamak sağlık hizmetlerini daha fazla kullandıkları da saptanan bilgiler arasındadır.⁵

MEM'de okuyan öğrenciler son hastalandıklarında %42'si aile büyüklerinin tecrübelerine göre hareket etmiştir. Sağlık kurumuna başvuranların yüzdesi 27.2; eczacının tavsiye ettiği ilacı kullananların yüzdesi ise 14.8 olarak bulunmuştur. (Tablo V).

#

Tablo IV. Son üç ay içinde her hangi bir sağlık kurumuna başvurma durumu ve nedenleri (MEM, Nisan 2004)

Özellik	Sayı	%
Sağlık kurumuna başvurma durumu		
Hayır	112	72.3
Evet	43	27.7
Toplam	155	100.0
Sağlık kurumuna başvurma nedenleri*		
Solunum sistemi	18	42.9
Cilt hastalıkları	5	11.9
Göz hastalıkları	5	11.9
Sinir sistemi hastalıkları	4	9.5
Üriner sistem hastalıkları	3	7.1
KBB	3	7.1
Psikiyatri	1	2.4
Cerrahi nedenler	2	4.8
Sindirim sistemi hastalıkları	1	2.4
Toplam	42	100.0

*Bir kişi hangi nedenle başvurduğunu belirtmemiştir.

Tablo V. Öğrencilerin son hastalandıklarında başvurdukları sağlık arama yolları (MEM, Nisan 2004)

Sağlık arama yolu	Sayı	%*
Aile büyüklerinin tecrübelerine göre hareket ettim	68	42.0
Sağlık kurumuna başvurdum	44	27.2
Eczacının tavsiye ettiği ilacı kullandım	24	14.8
Komşu ve yakınlarımların önerilerini dinledim	15	9.3
Daha önce aynı hastalığı geçirmiş olan tanıdıklarımın kullandığı ilaçları kullandım	11	6.8
Aktarlardan aldığım ilaçları kullandım	10	6.2
Sağlık personeli olmayan kişilere başvurdum	9	5.6
Toplam	162	100

*Yüzdeler n=162 üzerinden alınmıştır.

Öğrencilerin son hastalandıklarında sağlık kurumuna başvuranların %32'si SSK hastanelerine başvurmuştur. Sağlık ocağına başvuranlar ise %11.4 olmuştur. Katılımcıların % 58.4'ü son 6 ay içinde hasta olmadığı halde sağlık hizmeti aldıklarını ifade etmiştir. Sağlık hizmeti kullanımındaki ilk sırayı % 27.0 ile dış muayenesi ve kontrolü almıştır (Tablo VI).

Araştırmaya katılanların %57.2'si (98 kişi) iş yaşamı sırasında bir kazaya maruz kaldığını belirtmiştir. İş kazası geçiren grupta en sık görülen kaza %43.1 ile "kesiler" olmuştur. Kazaların oluş şekline makineyle çalışırken yapılan kazalar %61.0 (22 kişi) ile ilk sıradadır. Kaza geçiren grupta öğrencilerin %39.0'ı (14 kişi) doktora ya da sağlık kurumuna başvurmuştur. Kaza geçiren 22 öğrenci ise herhangi bir sağlık kurumuna başvurmamışlardır. Kaza geçiren grupta 10 kişi (%22.7) rapor almıştır. Rapor almayanlar ise grubun %77.3'ünü oluşturmuştur.

36 ay ve daha az süreyle herhangi bir işte çalışan öğrencilerin %28.0'ı sağlık hizmetlerini kullandıklarını ifade ederlerken; 36 aydan daha fazla çalışan grubun

%11.8'i aynı hizmetleri kullanmışlardır. Çalışma süresi ile sağlık hizmetleri arasındaki bu ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır (p=0.013) (Tablo VII).

Tablo VI. Öğrencilerin son hastalandıklarında ve son altı ay içinde hasta olmadan başvurdukları sağlık kurumları (MEM Nisan 2004)

Son hastalıklarında başvuru alan sağlık kurumları	Sayı	%
SSK	14	32.0
Devlet hastanesi	9	20.0
Özel poliklinik, hastane	8	18.4
Üniversite hastanesi	6	13.6
Sağlık ocağı	5	11.4
Dispanser	2	4.6
Toplam	44	100.0
Son altı ayda hasta olmadıkları halde sağlık hizmeti kullanma durumu		
Hayır	87	58.4
Evet	51	41.6
Dış muayenesi ve kontrolü	14	27.0
İş kazası	11	21.0
Bilgi almak için	10	20.0
Check up	10	20.0
Aşı hizmeti	6	12.0
Toplam	138	100.0

Tablo VII. Öğrencilerin çalışma sürelerine göre sağlık hizmeti kullanma durumları (MEM, Nisan 2004)

Çalışma Süresi (ay)	Sağlık hizmeti kullanma durumu					
	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%*
≤36	26	28.0	67	72.0	93	57.8
>36	8	11.8	60	88.2	68	42.2
Toplam	34	21.1	127	78.9	161	100.0

*Sütun yüzdesidir, diğerleri satır yüzdesidir.

Khi kare=6.182

P=0.013

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu ortaokul mezunudur (% 53.1). Bu durum, ilköğretim okullarında başarılı olamayanların bir meslek alanında profesyonelleşebilmeleri için MEM'e yönlendirilmelerine bağlı olabilir. Benzer bir bulgu da lise veya dengi okul terk edenlerin yüzdesinin 23.5 olmasıdır. Öğrencilerin başarı durumlarının yanısıra, okula gitmelerini engelleyebilecek sosyo-ekonomik koşulların zorluğu da bu konuda önemli bir etken olabilir (Tablo I). Çalışan çocukların çalışma nedenleri çoğunlukla ekonomiktir, ancak; meslek öğrenmek, okuyamamak da çocukların çalışma nedenleri arasındadır.⁷

Öğrencilerin % 9.9'u herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmadıklarını belirtmiştir. Belirtilmiş olan en sık sosyal

#

güvence sistemi SSK'dır (% 71.6). Aslında MEM'de okuyan öğrencilerin tamamı SSK'lıdır. Oysa, grubun % 28.4'ü SSK hizmetlerini kullanmadığını; ek olarak tüm öğrencilerin de % 9.9'u sağlık güvencesinin olmadığını ifade etmiştir. Bütün bu veriler öğrencilerin bu konudaki bilgilerinde ve farkındalık düzeylerinde eksiklikler olduğunu düşündürmektedir (Tablo I).

Öğrencilerin çalışma sürelerine bakıldığında %18.2'si 1-12 ay arasında, %39'u 13-36 ay arasında, %34.2'si 36-60 ay, %7.5'i de 60-96 ay arasında çalışmaktadır. Ankara Büyük Oto Sanayi Sitesinde çalışan 18 yaş altı çocuk işçilerle yapılan bir araştırmada çocuk işçilerin %35.8'i 1-11 ay arasında, %20'si 12-24 ay arasında, %44.2'si de 25-99 ay arasında çalışmakta olduğu tespit edilmiştir.⁸ MEM'de okuyan öğrencilerin %86.7'si 18 yaş altındadır, %13.3'ü de 18 yaş üstündedir (Tablo I). Bu rakamlar karşılaştırıldığında MEM'de okuyan öğrencilerin çalışmaya başlama yaşının daha erken olduğu düşünülmektedir.

MEM'de okuyan üçüncü sınıf öğrencilerinin sağlık kontrolünden geçme durumunun çalışmaya başlamadan önce %22.2'dir. İşyerinde çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin sağlık kontrolünden geçmesi yasal bir zorunluluk olmasına rağmen öğrencilerin %77.8'inin anket sorusuna hayır yanıtı vermişlerdir. Bu durum öğrencilerin soruyu yeterince anlamamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ancak, araştırma öncesinde yapılan ön deneme sırasında bu soru ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Çalışmaya başladıktan sonra düzenli sağlık kontrollerinden geçenler ise %21.3 olarak bulunmuştur. Her iki rakam, bu konuda verilen hizmetlerin yeterli olmadığını ya da bir başka ifadeyle, öğrencilerin almaları gereken hizmetlere yeterince ulaşamadıklarını ortaya koymaktadır (Tablo II). Ankara Büyük Oto Sanayi Sitesinde çalışan 18 yaş altı işçilerle yapılan bir araştırmada çocuk işçilerin %66.7'sinin işe giriş muayenesi yapılmamıştır. Düzenli olarak kontrol muayenesi yapılanların yüzdesi ise 6.7'dir.⁸ Türkiye'de ondört yaşından onsekiz yaşına kadar (18 yaş dahil) çocuk ve genç işçilerin işe alınmalarından önce işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın SSK, sağlık ocağı, hükümet ve belediye hekimlerine muayene ettirilerek işin niteliğine ve şartlarına göre vücut yapılarının dayanıklı olduğunun raporla belirtilmesi ve bunların onsekiz yaşını dolduruncaya kadar altı ayda bir defa aynı şekilde doktor muayenesinden geçirilmesi gerekmektedir.⁷

MEM'de okuyan öğrenciler son hastalandıklarında %42.0'ı aile büyüklerinin tecrübelerine göre hareket

etmiştir. Sağlık kurumuna başvuranların yüzdesi 27.2; eczacının tavsiye ettiği ilacı kullananların yüzdesi ise 14.8 olarak bulunmuştur. Bu dinamiklerin daha iyi anlaşılabilmesi için daha detaylı çalışmalara ihtiyaç vardır (Tablo V).

Yapılan araştırmada son hastalandıklarında sağlık kurumuna başvuranların %32'si SSK hastanelerine başvurmuştur. Sağlık ocağına başvuranlar ise %11.4 olmuştur. Öğrencilerin sosyal güvencelerinin çoğunlukla SSK olması bu kurumu ilk sırada tercih etmelerine neden olmuş olabilir. Birinci basamak sağlık hizmeti veren sağlık ocaklarının sağlık kurumuna başvuran öğrencilerin son tercihi olması bölgedeki sağlık ocağının öğrenciler tarafından bilinmemesine bağlı olabilir. Bunun yanı sıra, verilen hizmetlerden memnun olma düzeyleri düşük olabilir. Ancak bu konuda daha detaylı çalışmalara ihtiyaç vardır. (Tablo VI).

Öğrencilerin % 58.4'ü son altı ay içinde hasta olmadığı halde sağlık hizmeti aldıklarını ifade etmiştir. Sağlık hizmeti kullanımındaki ilk sırayı % 27.0 ile dış muayenesi ve kontrolü almıştır. Bu bulgular göz önüne alındığında ilk sırayı dış muayenesi ve kontrolünün alması dış sağlığı konusunda öğrencilerin ihtiyaçlarının varlığını desteklemektedir (Tablo VI).

Otuz altı ay ve daha az süreyle herhangi bir işte çalışan öğrencilerin %28.0'ı sağlık hizmetlerini kullandıklarını ifade ederlerken; 36 aydan daha fazla çalışan grubun %11.8'i aynı hizmetleri kullanmışlardır (p=0.013). Çalışma süresi arttıkça öğrencilerin kontrol ya da tedavi amaçlı sağlık kurumlarına daha az başvurmalarının bir nedeni onların bu iş için ayracakları zamanın kısıtlılığı olabilir (Tablo VII).

Adolesan dönemde sağlık hizmetlerini kullanmaya yönelik alışkanlıkların yeterince yaygınlaşmadığı görülmektedir. Araştırma grubunun % 77.8'i sağlık hizmetlerini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu yaş döneminde, kişilerin diğer yaş gruplarına göre daha sağlıklı olmaları, onların "kontrol" amaçlı sağlık kurumlarına başvurmadıkları düşüncesini güçlendirmektedir. Dünyada adolesan yaş grubunun sağlık hizmetlerini kullanma durumlarını inceleyen bazı araştırmalar yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışmaya göre, adolesan yaş grubu, on yaş ve altı gruba göre daha az sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadır.³

Sonuç olarak yapılan araştırmanın sonunda sağlık hizmeti kullanımını arttırmaya yönelik daha detaylı çalışmaların

#

yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu yapılan niceliksel çalışmayla sağlık hizmeti kullanım düzeyinin dűřük olduğu saptanmıştır. Sağlık hizmetleri kullanım düzeyinin dűřüklüđünün altında yatan nedenleri saptamaya yönelik niteliksel çalışmaların (odak grup çalışmaları,vb.) yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Öztek Z. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleşmesi ve Sağlık Ocağı Yönetimi. Birinci Baskı, Ankara Palme Yayıncılık, 2004: 55-66.
2. Özebe H. Kırsal Kesimde Erkek Adolesanların Bazı Üreme Sağlığı Bilgileri ve Cinsel Deneyimleri. Nüfusbilim Dergisi, 2001; 23: 41-57.
3. MacKay AP, Fingerhut LA, Duran CR. Adolescent Health Chart Book. Health, United States, 2000. Hyattsville, Maryland: National Center for Health Statistics, 2001.

4. Özebe H, Aslan D, Boran E, Durmuş N, Ercan H, Erol C, Erol F, Bağgeçcik G. Ankara'da bir Anadolu Lisesi'nde Orta 3 ve Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Sağlık Hizmeti Kullanımı. Sağlık ve Toplum Dergisi, 2002; 12 (2): 59-65.
5. Aslan D., Üner S. Türkiye'nin Sağlık Durumu, 2001. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı Yayınları.
6. Toros A., Öztek Z., Health Services Utilization in Turkey, Ministry of Health, Health Project General Coordination Unit, January, 1996.
7. Bilir N, Yıldız AN. Çalışma Hayatında Çocuk. İş Sağlığı ve Güvenliği Kitabında. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2004: 111-126
8. Yıldız A. N., Küçük ve Orta Ölçekli İş Yerlerinde İşçi sağlığı İş Koşulları ve Çocuk İşçiler Durum Saptama Çalışması, Yayınlanmamış Rapor, Ankara 1996.

Yazışma Adresi

Yrd. Doç. Dr. Dilek Aslan

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakóltesi, Halk Sağlığı A.D.

06100, Sıhhiye, Ankara

Tlf : 312 324 3975

Faks : 312 311 0072

E-posta : daslan@superonline.com

#